

MARIO DE LAS ACEQUIAS

Interview met Mario Sender

Leeftijd: 49 jaar

Datum interview: 11 juni 1985

Plaats: in zijn huiskamer boven de bodega in Calle San Miguel.

Reden van een gesprek met hem is het beroep dat hij uitoefent:
bewaker van de irrigatiekanalen.

Water is een essentiële voorwaarde voor het bedrijven van de landbouw in dit gebied, voor mensen om hier te leven. Met de grond de basis van hun bestaan.

M: ik ben geboren in Albalate en oefen dit beroep nu meer dan 18 jaar uit. Mijn werk bestaat er uit om 's morgens om 6 uur, kwart over 6, naar boven naar de monte te gaan om daar de luiken te openen van enige irrigatiekanalen en depositos. Dit gebeurt iedere dag.

En dan overdag kan er geïrrigeerd worden en 's avonds om 7 uur ga ik weer naar boven, maar dan om de luiken te sluiten. We irrigeren hier in dit gedeelte van het land 12 uren.

Er zijn dus eigenlijk 2 systemen van irrigeren: het eerste vindt direkt plaats vanuit de irrigatiekanalen, bij het andere systeem irrigeert men met water dat in het deposito opgeslagen is. De mensen die hun land hebben boven de depositos irrigeren direkt uit het kanaal en die hun land lager hebben liggen dan de depositos irrigeren van daaruit.

Al het water in het gebied dat ik onder mijn hoede heb komt uit het kanaal. Het is een gebied waar 888 ha. geïrrigeerd worden.

We passen het volgende systeem van irrigatie toe: de algemene kosten voor het onderhoud, reparatie en schoonhouden, van de kanalen worden verdeeld onder de mensen die gebruik maken van de irrigatie kanalen en zij betalen een bedrag dat afhankelijk is van het aantal hektare land dat zij bevoeien.

Het water daarentegen wordt per uur betaald: men koopt dus een aantal uren water dat men denkt nodig te hebben om zijn grond te bevoeien.

En behalve van de omvang van het land, is het aantal benodigde uren ook afhankelijk van hetgeen men verbouwt. Als je hooi verbouwt, grasland hebt, is dat een intensieve bebouwing die veel water nodig heeft, maar degenen die graan verbouwt zal alleen voorjaarswater kopen. En het voorjaar duurt vanaf het moment dat er water in het kanaal zit tot 9 juni. (deze laatste datum kan wel eens een of twee dagen verschillen).

En dan vindt er een wisseling van waterseizoen plaats. Daarna zullen alleen degenen nog irrigeren en water kopen, die gras of mais verbouwen. Men kan dus per waterseizoen een nieuw aantal wateruren afspreken en dat is afhankelijk van de produkten die ze verbouwen. En natuurlijk van hun rijkdom.

Het gebied waar ik werk ligt vrij hoog en niet dicht bij de Cinca. Het water komt dan ook van het Kanaal van Aragon en Catalonie dat nog hoger ligt en komt uiteindelijk uit het stuwmeer van Joaquin Costa. In een ander gebied in het dorp haalt men het water uit de rivier de Cinca, dat noemt men de Huerta Vieja. Daar is ook een ander systeem van irrigatie. In dat gebied waarschuwt de guardia niet wanneer men mag irrigeren, maar daar heeft ieder gebied een vaste irrigatiedag: bijvoorbeeld het gebied dat dat in de eerste dag ligt, irrigeert de eerste dag van de maand, de 11e en de 21e dag. En dat weten de eigenaars zelf wel. En dit is het hele jaar hetzelfde. Er is ook een ander systeem van betalen: men betaalt daar alleen maar het onderhoud van de kanalen, voor het water betaalt men niets, want het is daar in

overvloed. Men betaalt naar de omvang van de gronden die water gebruiken, iemand met meer grond maakt meer gebruik van de kanalen en betaalt dus meer dan iemand met weinig land. De mensen uit het gebied vormen een eigen syndikaat, zoals de mensen in het gebied waar ik werk ook een watersyndikaat vormen. De mensen die water gebruiken zijn de leden van het syndikaat. In het dorp hebben we 3 syndikaten: het syndikaat van Monte Mombrun, van de Monte del Pueblo, dat is het gebied waar ik guardia ben, en Ripoll en dat is La Huerta Vieja. En het syndikaat van Monte Mombrun is het terrein van de duque de Solferino. Ok daar irrigeren ze met water van het kanaal van Aragon en Catalonie. Alleen de Huerta irrigeert met water van de Cinca. Deze kanalen dateren al uit de tijd van de Moren, terwijl de kanalen in de Monte veel jonger zijn.

Het syndikaat van Monte Mombrun heeft tot vorig jaar op dezelfde wijze gefunctioneerd als mijn syndikaat. Nu kun je er iedere dag dat je wilt irrigeren verschillende uren kopen. En je betaalt daar achteraf over een heel jaar, terwijl in mijn gebied per seizoen water gekocht wordt. En tussentijds kun je hier niet het aantal uren veranderen.

Als waterguardia ga ik 's avonds langs de huizen van de mensen die de volgende dag irrigeren om ze te vertellen van zo tot zo laat ben jij aan de beurt. In monte Mombrun vraagt de waterguardia aan de mensen die aan de beurt zijn hoeveel uren ze morgen willen irrigeren. De betaling vindt altijd achteraf plaats, of aan het eind van het seizoen of aan het eind van het jaar.

De sekretaris van het syndikaat maakt dan de rekening op; allereerst berekent hij de kosten voor het onderhoud van de kanalen en zo en dan verdeelt hij de kosten over de leden en telt de wateruren er bij op. Met het irrigeren beginnen we het ene jaar bij de hoogste gronden, het jaar daarop op de helft. De hogere gronden worden het eerst bevoeid en dan zo naar beneden. Maar zou je altijd helemaal bovenaan beginnen kan het zijn dat er in een periode van schaarste de eigenaars van de laagstgelegen gronden altijd de dupe van zijn. Bovendien wanneer we beginnen met irrigeren is het nog koud en heeft er bijna niemand behoefte aan bevoeien, later in het jaar wel. Het systeem gaat er dus van uit iedereen zoveel mogelijk dezelfde voordelen te laten genieten.

En van bovenaf steeds de volgende gronden, van boven naar beneden, worden bevoeid.

Over het syndikaat: we hebben 154 leden. We hebben een uitvoerende raad en een irrigatierechtbank, een watertribunaal. En zij zorgen voor het uitvoeren van de noodzakelijke werkzaamheden. Wat de bevoeiingraad noodzakelijk acht moet de uitvoerende raad het volgende jaar doen. De mensen die een functie hebben in het syndikaat zijn door de leden gekozen. Vroeger werden er gewoon mensen aangewezen, maar sedert de democratie worden deze mensen door stemming gekozen. Ieder lid kan ieder ander lid of zichzelf kiezen. Er zitten 5 leden in de raad en die kiezen de president, die de representatieve figuur is van het syndikaat. Dit voor een periode van 4 jaar. Iedere twee jaar wordt de helft van de raad vernieuwd. Ook de president wisselt per 4 jaar of ieder 2 jaar, dat hangt ervan: zodra er een nieuwe raad gevormd wordt, een halve nieuwe raad, wordt er ook een president gekozen. En hij kan dus iedere twee jaar vernieuwd worden. Maar hij kan ook 4 jaar in functie blijven, afhankelijk van de uitslag van de verkiezingen.

De uitvoerende raad bestaat uit een sekretaris, een president en drie vocales, stemhebbende leden. Hun taak betaamt uit het verrichten van de werkzaamheden waar de leden op een algemene vergadering toe besloten hebben. In noodgevallen, wanneer er bijvoorbeeld een stuwdam

gebarsten is, nemen zij zelf besluiten om zo snel mogelijk een grotere ramp te voorkomen. Maar ze moeten altijd de besluiten uitvoeren die de algemene vergadering genomen heeft. Deze vergadering wordt in de eerste helft van januari gehouden, op een zondag. Dan wordt er besloten een stuwdam te vernieuwen of een deposito te vergroten of die en die kanalen schoon te maken. En gedurende dit jaar ontvang ik orders van hen over wat ik moet doen. Doordat ik jarenlange ervaring heb weet ik echter wat ik moet doen en komt het nauwelijks voor dat ze me opdrachten geven.

Als ik iets uitzonderlijks tijdens het werken tegenkom stel ik de president daarvan in kennis. Hij waarschuwt dan de uitvoerende raad en zij beslissen wat er dan moet gebeuren.

In de tijd dat ik hier werk heb ik nooit meegemaakt dat er een buitengewone vergadering bijeengeroepen werd. In noodgevallen beslist de raad zelf. Het allerbelangrijkste is dan namelijk om zo weinig mogelijk irrigatie-uren te verliezen en dan moet er dus snel gehandeld worden.

Wanneer er reparaties en zo uitgevoerd worden gebeurt dat met geld van het algemene fonds van het syndikaat. Dat is het geld wat we betalen voor algemene kosten. En na bijvoorbeeld een dambreuk zijn die hoger dan wanneer alleen het gewone onderhoud heeft plaatsgevonden

De uitvoerende raad ontvangt geen loon voor haar werkzaamheden, alleen de sekretaris en de guardia ontvangen een loon, de anderen niets. Ook zij worden door de leden zelf betaald, van de overheid ontvangen we niets. We zijn volledig onafhankelijk van de staat, zij hebben met ons niets te maken. Zelfs de rechters in de normale samenleving, die van de staat en zo, hebben niets over ons te zeggen. We zijn volstrekt autonoom, een autonome samenleving in de samenleving. We hebben een waterwet en die moeten we altijd respekteren. Maar dat is een wet die iedereen dezelfde rechten verleent en niet om de een of de ander te benadelen. Ook wat dat betreft zijn we volledig anders dan de maatschappij.

Als er bijvoorbeeld iemand onrechtmatig water probeert te verkrijgen wordt hij door onszelf berecht. Dat gebeurt niet door de uitvoerende raad, die heeft daarmee niets van doen. Er bestaat dan een irrigatierechtbank, een watertribunaal, die uit 4 personen bestaat en een sekretaris. Als er zo'n overtreding plaatsgevonden heeft komt dit tribunaal, dat ook gekozen is door de leden van het syndikaat, bijeen. En zij geven hem dan een boete omdat hij water genomen heeft dat het zijne niet is. Ook deze rechtspraak is dus volstrekt autonoom.

En degene die het water gestolen heeft, krijgt het recht zich te verklaren en te verdedigen. Maar om tegen een genomen beslissing te kunnen deklameren, kan pas, nadat de boete betaald is. Als hij niet betaald kan hij zich niet verdedigen, omdat hij buiten de waterwet staat.

Deze wet bepaalt ook dat we niemand van het water kunnen afsluiten; zeg dat iemand een overtreding begaan heeft, of dat iemand het water niet kan betalen, als hij eenmaal met irrigeren begonnen is aan het begin van het jaar, mag hij niet van het water afgesloten worden. Want de wet staat niet toe dat iemand doodgaat door gebrek aan water. Alleen aan het begin van het jaar, voordat er met irrigeren begonnen wordt, kan er besloten worden om iemand geen water te geven, omdat hij niet betaald heeft voor het voorgaande jaar. Maar tijdens het jaar kan dat niet, want vaak kunnen mensen pas betalen als ze geogst hebben, maar die kans moeten ze wel krijgen. Maar ook dit zou door het hele syndikaat besloten worden op de algemene vergadering. Voor de democratie hadden we met de leden van het syndikaat wel de

algemene vergaderingen, maar kozen wij niet zelf de uitvoerende raad; die werden naarvoren geschoven door de rijksten en waren ook de rijkeluiszoontjes zelf vaak die de functies kregen. Nu worden meer de mensen met de meeste capaciteit gekozen of degenen die de meeste sympathie hebben. Maar of het systeem een diktatuur is of een democratie, de basisprincipes van onze watersyndikaten zijn daardoor nooit aangetast, die hebben eeuwenlang alle bestuursvormen doorstaan en overleefd.

De socialisten hebben een voorstel tot verandering van dit systeem, maar volgens mij kan dit nooit verbeterd worden. Dit systeem is namelijk het meest democratische dat er is; degenen die rijk zijn hebben veel land en betalen meer dan de armeren. Bovendien een wet, die eeuwen stand gehouden heeft, wat denken de socialisten, dat ze die zo maar even kunnen veranderen?

Dat is niet een kritiek op de socialisten, die ik hier spui, maar meer de verdediging van een systeem dat ik uitstekend vind en niet te verbeteren is.

Het water dat over onze grond loopt is van ons en van niemand anders en we hebben een zeer democratische oplossing gevonden om daar zoveel mogelijk mensen onder gelijke voorwaarden van te laten profiteren. Het kanaal van Aragon en Catalonie is nog geen eeuw oud. Joaquin Costa heeft de ideeën ervoor aangedragen en daarna is het uitgevoerd, dat was nog voor Primo de Rivera, die overigens ook het aanleggen van irrigatiekanalen zeer gestimuleerd heeft. Het kanaal bij Monte Mombrun is van later; in 1930 of 1931. Want toen de oorlog uitbrak was deze Monte nog maar een paar jaar gekultiveerd. De kolonisatie, die de terreinen van de Duque de Solferino overgenomen heeft, heeft de irrigatiekanalen in Mombrun aangelegd. Zonder dat ze betaald werden. Niet het grote kanaal, maar het hele bevoeiingssysteem in die Monte. Een enorm enthousiasme en een grote opoffering en niet alleen maar voor zichzelf, de mensen van de kolonisatie hadden een heel groot sociaal gevoel meer dan nu.

Vriendschap en solidariteit zoals toen bestond kom je hier nu niet meer tegen. Het kapitaal heeft alles verkankerd.

Behalve de grond van de drie syndikaten, heeft de gemeente Albalate ook nog Monte Porquet binnen haar grondgebied liggen. Maar dat is een Monte van een grote eigenaar. Natuurlijk moeten zij ook irrigeren, maar zij hebben geen syndikaat, zij regelen het allemaal zelf. Het onderhoud en het irrigeren gebeurt allemaal door arbeiders van de grondbezitter. Het is een beetje stom, want Monte Porquet is zojuist van eigenaar veranderd en Albalate had de grond kunnen opkopen en dat zou voldoende land gegeven hebben voor zo'n 20 families en die zouden er goed van geleefd hebben. Ze zouden er hetzelfde kunnen doen als in Monte Mombrun. Want de mensen van Albalate hebben eigenlijk te weinig grond; we zijn hier allemaal kleine grondbezitters, maar niemand heeft genoeg om echt van te kunnen leven. Wanneer we er Monte Porquet bij zouden hebben, zou dat voor velen een oplossing zijn, het zou de redding van Albalate kunnen zijn.

Binnen het irrigatiesysteem van het kanaal van Aragon en Catalonie is Monte Porquet een finca, zoals het land van ons syndikaat een finca is. Alleen zijn wij met 150 leden op de finca en heeft Monte Porquet maar 1 lid. Binnen zijn finca kan hij de irrigatie regelen zoals hij wil. Net zoals wij dat gedaan hebben met een syndikaat. Maar ook Monte Porquet is aangesloten bij het centrale syndikaat. Net als het syndikaat bij ons, heeft ook het kanaal van Aragon en Catalonie een syndikaat. Dat zetelt in Binefar. En hier komen de presidenten van de syndikaten bijeen en de grootgrondbezitters die ook irrigeren uit dit kanaal. En hier wordt dan water voor het hele jaar gekocht. Een of twee keer per jaar houdt ook dit centrale syndikaat een vergadering

met de vertegenwoordigers uit alle te bevoeien gebieden. Dan komen alle presidenten en sekretarissen uit die gebieden bijeen in Binefar en daar beslissen ze wat de uitvoerende raad van het centrale syndikaat de komende tijd moet doen om het kanaal te onderhouden en te verbeteren. En wij van ons syndikaat, zijn 1 lid van het syndikaat van Binefar en we hebben een aantal stemmen dat overeenkomt met het aantal hektare grond dat we bezitten. Ook Belver en Zaidin en de andere dorpen hebben daarin een stemmenaantal overeenkomstig de hektaren te bevoeien grond. Het funktioneert net zo als ons syndikaat. En Monte Porquet kan dus niet maar irrigeren wat ze wil of naar eigen goeddunken besluiten over het water nemen, maar is aan de regels van het syndikaat gebonden, net als wij. Ook al zouden we een jaar geen water gebruiken, dan moeten we toch de algemene kosten voor onderhoud en zo betalen, dat een vast bedrag is dat overeenkomt met het aantal te bevoeien hektaren. Zij die nooit irrigeren, ook al grenst hun land aan het kanaal, betalen ook niet.

Het watersyndikaat van de Cinca werkt net zoals ons syndikaat, met een verschil: ze heeft geen centraal syndikaat zoals wij. Want wij in Albalate zorgen zelf voor het irrigatiekanaal dat van de Cinca komt en onze terreinen bevoeit. We hebben een eigen kanaal dat alleen voor Albalate is en dat kunnen we dus met ons eigen syndikaat regelen. Belver heeft zijn eigen kanaal en zijn eigen kosten daaraan en regelt dat dus in haar eigen syndikaat, net als de andere dorpen en ook stellen de dorpen zelf hun bedrag vast dat ze voor onderhoud willen besteden.

Dat betekent dat Albalate in theorie de dorpen meer naar beneden van water kan beroven door de Cinca af te sluiten, Maar hiemee zou ze de Waterwet overtreden die zegt dat je niemd van het water mag afsluiten, dat je iedereen toegang tot het water moet geven.

Op zijn slechtst zou iemand kunnen zeggen dat hij de eigenaar van de Cinca is en een prijs voor het water vragen, maar mensen zonder water laten zitten, neen, dat is tegen de wet van het water. Wanneer iemand, een dorp, gedurende een bepaalde tijd irrigereert, kun je dat niet ineens stoppen, want behalve de geschreven wetten hebben we hier in Aragon het gewoonterecht dat zegt dat het gebruik de wet maakt. En iedereen in Aragon respecteert dit gewoonterecht.

Dit gaat zover, dat, wanneer ik gedurende een paar jaar mijn terreinen niet bevoei en mijn buurman beneden het water dus gebruikt en als ik op een gegeven moment besluit al het water te gebruiken en de buurman protesteert daartegen, dan krijgt hij gelijk. Ik ben verplicht hem ook water te geven. Hij moet wel dat water betalen, maar hij heeft recht op dat water gekregen door het te nemen.

Niemand kan ons het water afnemen, omdat we het al zolang gebruiken. Aragon zou een van de rijkste gebieden van Spanje kunnen zijn als dit systeem van irrigatie verder uitgebreid zou worden, want water hebben we genoeg.

(en vertelt dat er misschien een meneer in het dorp is met alle plattegronden van de gronden die we zouden kunnen gebruiken voor ons onderzoek. Ben hem tot nog toe niet tegengekomen.)